

Memorandum

'Prioriteiten voor de verkiezingen
van 26 mei 2019'

**federatie
vrije beroepen**

| aangesloten bij unizo

“het vrije beroep, bijzonder waardevol”

Voorwoord

De voorbije jaren verschenen met de regelmaat van de klok berichten in de media die duidelijk maken dat – ook - de vrije beroepen onderhevig zijn aan verandering: zij moeten net als alle ondernemers mee evolueren met onze steeds sneller veranderende maatschappij.

Een paar lukraak gekozen voorbeelden. Blockchain-technologie doet zijn intrede, en zou toelaten om zonder tussenkomst van derden (zoals bv. notarissen) ‘slimme contracten’ af te sluiten. ‘Lee and Ally’, werd gelanceerd, een artificieel intelligent (AI) systeem en een primeur in Europa. Lee and Ally is een ‘chatbot’ die juridisch advies geeft zonder dat er een advocaat aan te pas komt. Bij de lancering beweerden de oprichters dat 80% van de advocaten door gelijkaardige systemen in 2025 werkloos zal zijn. In de zorgsector zijn de technologische evoluties op zijn minst even spectaculair: denk maar aan robotchirurgie en tumor-detectie door AI-systemen, of diagnose via apps.

Veel van deze technologie zit in een nog experimentele fase en ook het reglementair kader is nog niet aangepast. Maar dat kan snel veranderen. Bovendien, en fundamenteel: waar vroegere technologische of digitale systemen, zoals het internet of e-mail, louter ondersteunende hulpmiddelen waren, voeren de nieuwe toepassingen de kern van de activiteit van een vrij beroep uit.

Betekent dit het einde van de vrije beroepen? Geenszins. Hun toegevoegde waarde staat buiten kijf, maar zal wel op een andere manier moeten blijken. Het klinkt paradoxaal, maar net door zelf gebruik te maken van die nieuwe technologieën, kunnen vrije beroepers inzetten op hun traditioneel sterke punten: onafhankelijkheid en vertrouwen gekoppeld aan maatwerk en sterke menselijke vaardigheden.

Onafhankelijkheid betekent dat een cliënt of patiënt er kan van uitgaan dat de raad of het advies van een vrij beroeper in de allereerste plaats is ingegeven door de bescherming van het belang van de cliënt of de gezondheid van de patiënt. Die onafhankelijkheid is bij veel nieuwe technologische toepassingen verre van gegarandeerd. Hiervoor geldt het principe ‘u vraagt, wij draaien’. Hetzelfde kan worden gezegd van de vertrouwensband tussen een cliënt of patiënt en een vrij beroeper die wordt gewaarborgd door het wettelijk verankerd beroepsgeheim. Dit zorgt ervoor dat cliënten en patiënten in staat zijn alles te vertellen aan hun vrije beroeper, zonder angst dat deze informatie tegen hen zal worden gebruikt of zal worden verspreid, en vanuit het vertrouwen dat zij zo op de beste manier worden bijgestaan. Ook het vertrouwen van de overheid in vrije beroepen is onontbeerlijk om deze taken te vervullen.

Maar deze onafhankelijkheid en dit vertrouwen moeten wel worden gekoppeld aan de zogenaamde sociale vaardigheden van de toekomst: op een flexibele en creatieve manier zoeken naar oplossingen voor cliënten of patiënten, waarbij ook de emotionele component wordt meegenomen. Noem het werken op mensenmaat. Geen enkele machine zal dat kunnen vervangen. En maar goed ook.

Vrije beroepers moeten beseffen dat er ook voor hen maar één constante is: hun beroep is permanent in verandering. Meer dan ooit moeten ze daarom ook ondernemer zijn. En het tempo van de verandering versnelt alleen maar. Iedere vrije beroeper moet voldoende alert blijven om die snelheid bij te houden en de veranderingen te omarmen.

De invulling van het takenpakket van veel vrije beroepen zal dus zeker veranderen. En de nieuwe technologieën zullen hierin hun nut kunnen bewijzen. Laten we ze dus maar grondig bestuderen en gebruiken. Dat moet de vrije beroepen de ruimte bieden om hun essentiële rol te blijven opnemen, en dat is mensen op maat bijstaan, onafhankelijk en in vertrouwen.

Danny Van Assche

Gedelegeerd bestuurder UNIZO

Marieke Wyckaert

Voorzitter Federatie Vrije Beroepen

Inhoudsopgave

Voorwoord: Het vrije beroep, bijzonder waardevol	03
Inleiding	05
Tien prioriteiten voor het vrije beroep	06
I. Beroepsreglementering	06
II. Rol van ordes en instituten	07
III. Vrije beroepen en het beroepsgeheim	08
IV. Hervorming Ondernemingsrecht en Insolventierecht	09
V. Rechtszekerheid voor vrije beroepen	10
VI. Administratieve vereenvoudiging bij vrije beroepen	11
VII. De vrije beroeper als werkgever	12
VIII. Samenwerking in het vrije beroep	13
IX. Innovatie in het vrije beroep	14
X. De vrije beroeper en Europa	15
Het vrije beroep in cijfers	16
De Federatie Vrije Beroepen	17

Inleiding

Op 26 mei 2019 kiezen we een nieuw Vlaams, Brussels, federaal en Europees parlement. Vanuit de Federatie Vrije Beroepen willen we dat de politici van morgen rekening houden met wat vrije beroepers vandaag en in de toekomst bezig houdt. Daarom dit verkiezingsmemorandum met daarin concrete aanbevelingen en voorstellen, gebundeld in tien prioriteiten specifiek voor het vrije beroep:

- I. Beroepsreglementering
- II. Rol van ordes en instituten
- III. Vrije beroepen en het beroepsgeheim
- IV. Hervorming Ondernemingsrecht en Insolventierecht
- V. Rechtszekerheid voor vrije beroepen
- VI. Administratieve vereenvoudiging bij vrije beroepen
- VII. De vrije beroeper als werkgever
- VIII. Samenwerken in het vrije beroep
- IX. Innovatie in het vrije beroep
- X. De vrije beroeper en Europa

Mocht u bij het lezen van dit memorandum suggesties of vragen hebben, laat het ons gerust weten op info@federatievrijebroepen.be

Vrije Beroepers zijn ook ondernemers en delen dezelfde bezorgdheden, zoals de verlaging van de loonkost en belasting, minder administratieve rompslomp, een degelijke aanpak van het mobiliteitsprobleem en een verbetering van het sociaal statuut. Dat blijkt ook uit een bevraging van de Federatie Vrije Beroepen bij leden-vrije beroepers naar aanleiding van de verkiezingen van mei 2019. Daarom is het memorandum van de Federatie Vrije Beroepen complementair aan het UNIZO-memorandum. In dat memorandum formuleerde UNIZO negen concrete ondernemersprioriteiten voor een beter ondernemersklimaat, die de Federatie Vrije Beroepen ten volle ondersteunt:

1. Minder belastingen voor ondernemers
2. Loonlastenverlaging voortzetten en meer flexibiliteit
3. Meer mensen aan de slag bij kmo's
4. Een doortastend, gedurfd en breed mobiliteitsbeleid
5. Betaalbare energie en voluit voor circulaire economie
6. Inzetten op kernversterking
7. Een betere sociale zekerheid voor zelfstandigen
8. Ondernemerschap ondersteunen en oneerlijke concurrentie wegwerken
9. Drastische verlaging administratieve lasten en efficiëntere overheid

Voor een uitgebreide toelichting bij deze ondernemersprioriteiten, verwijzen we graag naar het [UNIZO-memorandum](#).

Tien prioriteiten voor het vrije beroep

I. Beroepsreglementering

De voorbije jaren verschenen er meermaals ongunstige en negatieve berichten over de “te grote bescherming van vrije beroepers, die de instroom en normale concurrentie zouden afremmen, met extra hoge winstmarges voor de gevestigde vrije beroepers tot gevolg” (Studie Prijzenobservatorium en de pers daarrond). Als bepaalde regels en procedures te rigide zouden zijn, moeten en kunnen die worden herbekeken. Maar als stelling naar voren schuiven dat die regels van het vrij beroep een overbeschermd, geprivilegieerd bastion maken, dat klopt niet.

Uit de recentste Startersatlas van UNIZO, Graydon en UCM, blijkt andermaal hoe de vrije beroepen het tweede grootste aantal nieuwe starters verwelkomen. Een gelijkaardig beeld is te vinden in de Polsslag van het Vrije Beroep 2018. Die populariteit is goed nieuws, maar betekent ook dat de beschikbare opdrachten onder steeds meer beoefenaars moeten worden verdeeld. Heel wat vrije beroepssectoren bereiken het kritische verzadigingspunt door een (te) grote instroom. In deze context moeten we ons durven afvragen of de toegang tot een aantal vrije beroepen niet net ‘te makkelijk’ in plaats van ‘te moeilijk’ is geworden. Ook de oneerlijke concurrentie groeit, en wordt meer dan eens door de overheid zelf georganiseerd.

De reglementering bij vrije beroepen is er bovendien in de eerste plaats ter bescherming van de cliënt en de patiënt (bv. deontologie). Dat is precies de reden waarom de overheid reglementerend tussenkomt.

Dat wil niet zeggen dat er geen probleem is van overreglementering. Die manifesteert zich echter vooral bij de almaar stijgende verantwoordelijkheden en nieuwe verplichtingen die de overheid de vrije beroepers oplegt. Denk daarbij bv. aan de nieuwe privacyregels (GDPR), aan de anti-witwasverplichtingen voor economische en juridische beroepen, aan de administratieve verplichtingen bij zorgverstrekkers, aan de verzekeringsplicht voor architecten, ... Die verplichtingen maken de uitoefening van deze vrije beroepen almaar complexer, risicovoller en minder rendabel.

De Belgische wetgever heeft de voorbije jaren reeds inspanningen gedaan om het regelgevend kader voor de vrije beroepen te vernieuwen, onder meer op vlak van reglementering van het beroep, de kwalificatie-eisen, de vereisten inzake de uitoefening van het beroep en andere toegangsvereisten. Bovendien doorkruist Europese regelgeving en rechtspraak steeds meer de reglementering van vrije beroepen (bv. in wetgeving rond publiciteit) zonder afdoende rekening te houden met het specifiek kader waarbinnen vrije beroepen werken.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Een grondige evaluatie van de wenselijkheid en haalbaarheid van de oprichting van bijkomende ordes of instituten (bijv. voor de landmeters-experten, tandartsen en kinesitherapeuten), zonder dat deze bijkomende oprichtingen onnodige versnippering veroorzaken bij de reeds erkende ordes en instituten. Dit is nodig omwille van de consequenties van het hervormde ondernemingsrecht en de daarin gehanteerde definitie van een vrij beroep. Overigens werd tot op vandaag nog geen enkele aanvraag tot titelbescherming voor intellectuele dienstverlenende beroepssectoren conform de Kaderwet Laruelle van 2006 ‘tot bescherming van de titel van een dienstverlenend intellectueel beroep’ tot een goed einde gebracht.
2. Om de samenwerking met het Prijzenobservatorium te versterken, waaraan de Federatie Vrije Beroepen graag op een constructieve manier mee zal werken. Er wordt o.a. voorgesteld dat bij een update of herhaling van de boven genoemde studie, het Prijzenobservatorium vooraf contact zou opnemen met de betrokken sectoren, de respectieve beroepsorganisaties, en de interprofessionele organisaties, en op een transparante manier de resultaten en conclusies zou duiden en indien nodig nuanceren na dergelijk overleg.

II. Rol van ordes en instituten

De moderniseringsbeweging bij de ordes en instituten van vrije beroepen werd weliswaar reeds jaren geleden ingezet, maar deze instellingen worden nog vaak als te 'complex' en 'niet transparant' ervaren door de cliënt/patiënt en soms ook door de beroepsbeoefenaars zelf. De bestaande heterogeniteit in de structuur en reglementen van een aantal ordes en instituten komt de transparantie en toegankelijkheid ervan niet ten goede.

In 2017 werd het Platform Ordes en Instituten (POI) opgestart, dat wordt ondersteund door de Federatie Vrije Beroepen. Dit is een onafhankelijk overlegplatform voor kennisuitwisseling tussen de verschillende ordes en instituten, om onder meer aan deze verzuchtingen tegemoet te komen. Tijdens de bilaterale overlegmomenten werd enerzijds de verscheidenheid in het landschap van de verschillende ordes en instituten duidelijk en anderzijds ook de interesse om van elkaar te leren. De ordes en instituten zijn dus zeker bereid mee te werken aan een betere toegankelijkheid en een grotere transparantie, maar dit is een werk waar alle stakeholders (en dus ook de wetgever, bevoegde ministers en overheden) mee de schouders moeten onder zetten.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Om het grote publiek meer en beter te informeren over de werking van de verschillende ordes en instituten. Meer transparantie kan drempelverlagend werken en het imago van de ordes en instituten enkel ten goede komen. In het algemeen dient een verderzetting van de modernisering en professionalisering van de ordes en instituten, met een open communicatie naar burger en beroepsbeoefenaar in absolute transparantie het uitgangspunt te zijn.
2. Initiatief van de overheden, de wetgever en de bevoegde ministers in de verdere stroomlijning van de tuchtprocedures van de ordes en instituten. Transparante en meer uniforme bemiddelings- en tuchtprocedures op niveau van de ordes en instituten en hun respectieve tuchtorganen komen de rechtszekerheid enkel ten goede. Het is hierbij van cruciaal belang dat de rechten van de beroepsbeoefenaar worden gevrijwaard.
3. Dat wetwijzigingen die een impact hebben op de werking en de organisatie van de ordes en instituten zoveel mogelijk in nauw overleg met de ordes en instituten, de betrokken instanties en desgevallend de beroepsvereniging van de betrokken beroepsgroep worden voorbereid en uitgerold. We denken hierbij niet alleen aan de hervorming of modernisering van de structuren van de ordes en instituten zelf, maar ook aan de implementatie van het Boek XX WER (Wetboek Economisch Recht) en de gevolgen van deze nieuwe wetgeving voor de vrij beroepsbeoefenaars en hun ordes en instituten in het bijzonder. In deze nieuwe wetgeving kregen de ordes en instituten een nieuwe adviserende en ondersteunende rol toegekend in de insolventieprocedure van beoefenaars van een vrij beroep (cf. infra). Daarnaast heeft ook de GDPR belangrijke implicaties voor de ordes en instituten, aangezien de Privacycommissie heeft geoordeeld dat alle ordes en instituten die over een tuchtorgaan beschikken, verplicht zijn een zogenaamde data protection officer (DPO) aan te stellen.
4. Een tijdige en uitvoerige dialoog over de omzetting naar Belgisch recht van de Europese richtlijn m.b.t. de proportionaliteitstoets, waarin de Federatie Vrije Beroepen een belangrijke rol moet spelen, aangezien naast de nieuwe regelgeving ook iedere wijziging van de bestaande wetgeving en beroepsreglementering deze toets zal moeten doorstaan.

III. Vrije beroepen en het beroepsgeheim

Veel vrije beroepen zijn gebonden aan het beroepsgeheim. Het verplicht hen tot geheimhouding van vertrouwelijke informatie waartoe zij toegang krijgen in het kader van hun beroepsuitoefening. Dit geldt onder meer voor accountants, advocaten, apothekers, architecten, artsen, bedrijfsrevisoren, boekhouders, notarissen, psychologen en vroedvrouwen. De bestaansreden van het beroepsgeheim is terug te brengen tot de vertrouwensrelatie die noodzakelijk is voor de betrokken beroepen om goed te kunnen functioneren, en dit in zowel het individueel belang van de betrokken personen als in het algemeen belang. De basisgedachte is dat de beroepsbeoefenaars hun beroep niet behoorlijk zouden kunnen uitoefenen, en dus hun maatschappelijke meerwaarde niet ten volle zouden kunnen realiseren, wanneer hun cliënten/patiënten (teveel) drempels ervaren om mogelijks gevoelige gegevens te delen.

Het beroepsgeheim is verankerd in de wetgeving, maar soms (ook) in beroepsreglementering (beroepsethiek of deontologische codes) en andere vertrouwelijkheidsbepalingen. De schending van het beroepsgeheim wordt strafrechtelijk gesanctioneerd via art. 458 SW (Strafwetboek). Het beroepsgeheim wordt geschonden wanneer men opzettelijk geheimen bekendmaakt, ook wanneer men niet de bedoeling heeft om iemand schade of nadeel te berokkenen. Er zijn slechts zeer weinig situaties waarin men een geheim toch mag prijsgeven: voor een rechtbank of een parlementaire onderzoekscommissie als het onderzoek dat vereist, of in geval van een noodtoestand, ter bescherming van een hoger maatschappelijk belang (zoals de veiligheid van een minderjarige of kwetsbare persoon die niet op een andere manier afdoende kan worden beschermd). In zo'n zeldzaam geval moet de vrije beroeper in kwestie de informatie die hij vrijgeeft nog steeds beperken tot wat strikt noodzakelijk is.

Het beroepsgeheim staat echter al jaren op gespannen voet met het principe van de waarheidsvinding van de rechterlijke macht. Dit is een moeilijke evenwichtsoefening waarbij steeds verschillende belangen dienen te worden afgewogen. Het kan bijzonder problematisch worden wanneer in een onderzoek (bv. tijdens een huiszoeking) of rechtszaak (bv. tijdens een verhoor) de rechterlijke macht en de vrije beroeper het niet eens zijn met elkaar over de noodzaak om het beroepsgeheim te doorbreken.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Dat bij elke situatie waarin een vrije beroeper die is onderworpen aan het beroepsgeheim, en wordt gevraagd om te getuigen over een cliënt/patiënt, of wordt onderworpen aan een huiszoeking, een vertegenwoordiger van het vrije beroep in kwestie wordt uitgenodigd en dat dit wettelijk of reglementair wordt verankerd. Voor dit laatste kan men inspiratie vinden in de nieuwe insolventiewetgeving en meer bepaald de verplichte aanstelling van een medecurator-vrije beroeper in insolventiedossiers van vrije beroepers (cf. infra).
2. Dat bij de ontwikkeling van nieuwe wetgeving die betrekking heeft op vrije beroepen en die implicaties kan hebben voor het beroepsgeheim, rekening wordt gehouden met de deontologische regels (o.a. m.b.t. het beroepsgeheim) van de betrokken beroepen, en dat zo'n wetgeving steeds wordt uitgewerkt in tijdig en nauw overleg met de betrokken beroepsorganisaties.

IV. Hervorming Ondernemingsrecht en Insolventierecht

Sinds 1 november 2018 is elke vrij beroeper wettelijk gezien een ondernemer. De nieuwe definitie van ondernemer dient o.a. als aanknopingspunt voor de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank, het ondernemingsbewijs (voorheen het handelsrechtelijke bewijs), het insolventierecht (Boek XX WER) en de bepalingen met betrekking tot de KBO- en boekhoudkundige verplichtingen.

De wet bepaalt dat iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent een onderneming is, dus ook beoefenaars van een vrij beroep. Het Wetboek van Koophandel werd afgeschaft, waardoor de noties 'daden van koophandel' en 'handelaar' zijn verdwenen. Ook werd het apart boek XIV WER voor marktpraktijken en consumentenbescherming van vrije beroepen opgeheven, wat betekent dat deze activiteiten van vrije beroepen voortaan steeds onder boek VI WER vallen.

De rechtbank van koophandel is omgevormd tot de ondernemingsrechtbank en de rechters in handelszaken zijn sinds 1 november rechters in ondernemingszaken. Vrije beroepen vallen voortaan ook onder de ondernemingsrechtbank. Door een wijziging aan het Gerechtelijk Wetboek kunnen beoefenaars van een vrij beroep zich ook kandidaat stellen voor de functie van rechter in ondernemingszaken.

Op 1 mei 2018 is Boek XX WER in werking getreden, dat het insolventierecht hervormt. Het nieuw ondernemingsbegrip bepaalt het toepassingsgebied van de insolventieprocedures en heeft als gevolg dat ook beoefenaars van een vrij beroep kunnen worden failliet verklaard. Art. I.1,14° WER definieert de beoefenaar van een vrij beroep als volgt: "Elke onderneming wier activiteit er hoofdzakelijk in bestaat om, op onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid, intellectuele prestaties te verrichten waarvoor een voorafgaande opleiding en een permanente vorming is vereist en die onderworpen is aan een plichtenleer waarvan de naleving door of krachtens een door de wet aangeduide tuchtrechtelijke instelling kan worden afgedwongen." Deze definitie is strikt en eng, waardoor een aantal traditionele vrije beroepen niet onder de bijzondere bescherming voor vrije beroepers in boek XX WER vallen.

De modernisering en hervorming van verouderde en noodeloos complexe regelgeving kan enkel worden toegejuicht. Bij deze omvangrijke hervormingsprojecten blijven de nood aan vereenvoudiging en aan duidelijke communicatie evenwel belangrijke aandachtspunten.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Overleg met en indien nodig ondersteuning van de bevoegde overheden en ministers bij het uitwerken van een heldere, bruikbare en uniforme definitie van het vrije beroep met een algemene draagwijdte. De Federatie Vrije Beroepen neemt het initiatief in de uitwerking van een nieuwe definitie. De nieuwe definitie voor vrije beroepen ontwikkeld in artikel I.1,14° WER volgt de ratio legis van boek XX en is zeer strikt geformuleerd. Als deze definitie zonder meer wordt gevolgd in andere wetgeving, kan dit verstrekkende gevolgen hebben voor andere vrije beroepen die net niet onder die definitie vallen, hoewel het onmiskenbaar om vrije beroepen gaat (zoals tandartsen, kinésitherapeuten, landmeters-experten, ...). De hiaten die de nieuwe definitie met zich meebrengt, moeten dus in kaart worden gebracht en opgevangen. We denken hier bv. aan de impact van de nieuwe definitie op het toepassingsgebied van het Sluitingsfonds voor vrije beroepen en social profit, het Paritair Comité 336, ...
2. Blijvende aandacht voor een juiste verhouding tussen het algemeen ondernemingsrecht en de specifieke regels inzake vrije beroepen (o.a. de deontologische regels). Ook bij de totstandkoming van toekomstige regelgeving dient men rekening te houden met specifieke kenmerken die inherent zijn aan de uitoefening van een vrij beroep (bv. wat betreft de deontologische regels, zoals het beroepsgeheim en het vertrouwelijk karakter van de briefwisseling).

V. Rechtszekerheid voor vrije beroepen

Het is logisch dat de overheid enerzijds bepaalde taken delegeert of oplegt aan vrije beroepen, en anderzijds regelmatig samenwerkt met vrije beroepen en in bepaalde gevallen zelfs met hen in concurrentie treedt. Dat kan evenwel enkel op voorwaarde dat de overheid de samenwerking correct en tijdig honoreert.

De overheid werkt met vele vrije beroepen samen in partnerschap, maar blijkt daarnaast soms zelf een marktspeler te worden. Op die manier wordt de overheid voor bepaalde vrije beroepen een concurrent. Dit is onder meer het geval bij architecten, wanneer lokale overheden in concurrentie treden op het gebied van bouwadvies, en bij deurwaarders, wanneer de overheid bepaalde bijdragen zelf int. Er kan dan sprake zijn van deloyale concurrentie door de overheid, aangezien het voor vrije beroepen moeilijk is om met haar in concurrentie te treden. Hiervoor moet een duidelijk regelgevend kader worden gecreëerd en dienen spelregels te worden vastgelegd.

Eén van de essentiële kenmerken van het vrije beroep is dat vele beoefenaars van een vrij beroep een grote persoonlijke verantwoordelijkheid dragen. De persoonlijke aansprakelijkheid voor beroepsfouten is in sommige beroepen reeds vervangen door een verzekeringsplicht, maar er ontbreekt een globale regeling. De gevolgen van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid zijn onder invloed van de huidige claimcultuur vaak zeer verregaand, en kunnen leiden tot een defensieve manier van beroepsuitoefening met torenhoge premies of zelfs haast onverzekerbare activiteiten.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Een tijdige en correcte betaling door de overheid bij de inschakeling van vrije beroepen, met bijzondere aandacht voor openbare aanbestedingen.
2. Een wet die verplichte gedragsregels invoert waaraan overheden zich aan moeten houden wanneer ze (rechtstreeks of onrechtstreeks) deelnemen aan de private markt, om deloyale concurrentie van overheden te voorkomen.
3. Een structurele oplossing voor het probleem van de beroepsaansprakelijkheid binnen het vrije beroep, in overleg met alle bevoegde overheden. De concrete uitwerking van een globale regeling voor een betere verzekerbaarheid van bepaalde beroepshandelingen (al dan niet via de uitoefening van het beroep door een vennootschap) dient steeds in onderling overleg te gebeuren met de betrokken sector(en), gezien de specifieke noden en verzuchtingen van elke beroepsgroep. We pleiten ook voor een beperking van de beroepsaansprakelijkheid binnen redelijke grenzen voor alle beoefenaars in het vrije beroep om het beroep aantrekkelijk te houden, ook voor nieuwkomers.

VI. Administratieve vereenvoudiging bij vrije beroepen

Om een vrij beroep te kunnen uitoefenen, moet men voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. De hedendaagse complexiteit op het gebied van wetgeving en bureaucratie dwingen de beoefenaar van een vrij beroep echter om hieraan teveel tijd en financiële middelen te spenderen, vaak zelfs zonder de garantie dat hij of zij daarbij 100% conform de regelgeving functioneert. Administratieve vereenvoudiging is steeds een belangrijk thema geweest voor vrije beroepers, en ook vandaag leeft het sterk.

Uit de FVB-enquête naar aanleiding van de verkiezingen in 2019 blijkt immers dat voor 37% van vrije beroepers administratieve vereenvoudiging het aspect van het overheidsbeleid dat hen het meeste dwars zit. Nog eens 26% van de respondenten vindt complexe en snel wijzigende regelgeving een belangrijk probleem. Maar liefst 50% van de vrije beroepers vindt dat 'de administratieve rompslomp verminderen' één van de voornaamste verkiezingsthema's moet worden en volgens 26% moet 'een efficiëntere overheid' de inzet zijn van het debat tijdens de kiesstrijd in 2019. Ook geeft 38% van de respondenten, onder wie voornamelijk architecten, aan dat nieuwe wetgeving hen het meeste zorgen baart in de dagelijkse werking van de praktijk.

Administratieve vereenvoudiging moet opnieuw bovenaan de politieke agenda worden geplaatst, met regeerakkoorden die concrete vereenvoudigingsinitiatieven bevatten. Het hele regelgevingsproces moet veel transparanter worden, waarbij de impact op de zelfstandige vrije beroeper steeds moet worden geëvalueerd, in overleg met de betrokken sector(en).

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Aan het begin van de legislatuur een regelgevingsagenda publiek beschikbaar te maken, met vaste verandermomenten waarop nieuwe wetgeving van kracht wordt, en in voldoende lange termijnen te voorzien om vrije beroepers de mogelijkheid te geven tijdig in te spelen op nieuwe wetgeving.
2. Een duidelijk engagement van de nieuwe regeringen om de omzetting of toepassing van Europese wetgeving in eigen land niet nog strenger te maken (gold plating); we denken in het bijzonder aan de proportionaliteitstoets en de GDPR.
3. Om administratieve vereenvoudiging niet los te zien van een verdere digitalisering. De vrije beroeper moet kunnen rekenen op ondersteuning door de overheid voor de verdere digitalisering van het vrije beroep. Daarvoor is een volledige en goed functionerende digitale overheid (e-government), met onderlinge afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus (federaal en regionaal) onontbeerlijk. Daarbij hoort een digitaal loket over alle bestuursniveaus heen, en een eenmalige authenticatieverplichting. Verder moet de vrije beroeper kunnen rekenen op een sterk opendata-beleid van de overheid en een consequentere toepassing van het Only Once-principe (gegevens maar één keer moeten meedelen) door elke overheidsinstantie.
4. Verdere aanmoediging voor het gebruik maken van elektronische facturatie. Daarbij moet worden ingezet op sensibilisering, facilitering en stimuleringsmaatregelen, zoals kortere betalingstermijnen bij elektronische facturatie. Meer algemeen moet de efficiëntie van de overheid omhoog, onder meer door een doorgedreven informatisering en de afbouw van overbodige bestuurlijke niveaus en instellingen.

VII. De vrije beroeper als werkgever

Bij vrije beroepers wordt gedacht aan de beroepsbeoefenaars. Maar de vrije beroeper is steeds meer ook werkgever. In 2017 stelden 43.217 vrije beroepers ruim 297.000 werknemers tewerk. En ook hier heerst krapte op de arbeidsmarkt. Vacatures invullen is niet evident. Immers, veel profielen in de sector worden ook gezocht in andere sectoren. We denken hierbij aan de economische profielen, aan de administratieve profielen, maar ook meer en meer aan IT-profielen. De vrije beroeper is ondernemer-werkgever geworden. Om medewerkers aan te trekken en te behouden, is niet alleen een goed personeelsbeleid, maar ook een goede visie van de onderneming belangrijker geworden. Hij/zij komt daarbij ook tot de vaststelling dat de zaakvoerder niet langer de baas is, maar wel de partner die helpt bij talentontwikkeling van een team van medewerkers. Personeelsverantwoordelijkheid, coaching en ondersteuning worden meer en meer van belang.

Thema's als diversiteit, flexibiliteit en opleiding komen hoger op de agenda te staan. Diversiteit wint aan belang door de meerwaarde in het team om van elkaar te leren, en de meerwaarde voor de klanten om nieuwe doelgroepen aan te spreken. Afhankelijk van de functie binnen de onderneming wordt het concept van 'kantoorjob' meer en meer losgelaten. Thuiswerk, bezoek van cliënten/patiënten, op een andere manier samenwerken, ... dit zijn aspecten waarmee rekening moet worden gehouden.

Innovatie, verandering, automatisering en digitalisering hebben ingang gevonden in de sector. Daarbij wordt niet enkel gemikt op efficiëntie en effectiviteit, maar vooral op een andere manier van dienstverlening (met focus op advies). Opleiding zal dus hoger op de agenda moeten komen, en vrije beroepers moeten dit leren inplannen.

Een HR-beleid is daarom geen overbodige luxe. De Federatie Vrije Beroepen wil de vrije beroepen/vrije beroepers daarin zo veel mogelijk ondersteunen door te informeren en te sensibiliseren. Dit gebeurt onder meer via Libeform, het vormingsfonds bij PC336, en door projecten uit te werken zoals 'Samenwerking tussen Zorgverstrekkers'. Verder onderschrijft de Federatie het 'Actieplan Diversiteit' van 30 juni 2017, voorgelegd door de interprofessionele werkgeversorganisaties. Waar mogelijk, worden dan ook acties uitgerold.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Binnen ESF-oproepen voldoende aandacht voor de sector van het vrije beroep om projecten in te dienen om HR-beleid in micro of kleine ondernemingen uit te bouwen.
2. Binnen hoger onderwijs uitvoering te geven aan wat in de codex hoger onderwijs is opgenomen rond ondernemerschap: de transversale sleutelcompetentie 'ondernemend handelen' moet worden opgenomen in de opleidingen, maar nog meer moet aandacht worden besteed aan de mogelijkheid van ondernemerschap als mogelijke carrièrekeuze. In aanraking komen met de praktijk kan helpen een goed ondernemer en/of werkgever te worden.
3. Dat in het kader van permanente vorming en diverse vormen van stages niet alleen wordt gefocust op scholing in de vaktechnische kennis, maar ook de nodige aandacht wordt besteed aan de zogenaamde soft skills. Waar mogelijk dient een gepast aantal uren van de opleidingen te worden gewijd aan coachende vaardigheden en werkgeverschap.
4. Dat zowel in het kader van permanente vorming als in het kader van de toegang tot het beroep het partnership wordt gepromoot en wordt ondersteund tussen ordes en instituten enerzijds, en universiteiten en hogescholen anderzijds. Meer samenwerking zal ervoor zorgen opleidingstrajecten en bijscholingstrajecten steeds dicht bij het werkveld blijven en voldoende praktijkgericht worden gedoceerd, terwijl het niveau dat noodzakelijk is voor de praktijk wordt gegarandeerd.

VIII. Samenwerking in het vrije beroep

Samenwerken in het vrije beroep is de laatste jaren een sleutelwoord geworden. De invulling kan verschillen naar gelang de behoefte van de vrije beroeper en van zijn of haar cliënten of patiënten: door een netwerk uit te bouwen of een samenwerkingsverband/associatie op te richten. Alle uitdagingen waarvoor het vrije beroep staat, stimuleren de vraag naar professionalisering, wat kan worden vertaald naar specialisatie. Samenwerken biedt een maximum aan kansen om de cliënt-/patiënttevredenheid te verhogen en een meer kwalitatieve en efficiënte dienstverlening te realiseren. Daarnaast zorgen deze organisatievormen voor de aantrekkelijkheid van de beroepsuitoefening, een betere kwaliteit van de werkomgeving voor de vrije beroeper en de continuïteit en de overdracht van de praktijken.

Heel wat vrije beroepen kennen expliciete deontologische bepalingen over samenwerking en vennootschappen. Dit is het geval bij artsen, dierenartsen, boekhouders-fiscalisten, accountants-belastingconsulenten, bedrijfsrevisoren, architecten, psychologen, advocaten en notarissen. Voor een aantal andere vrije beroepen zijn de deontologische richtlijnen over samenwerking veel minder uitdrukkelijk aanwezig (bv. bij gerechtsdeurwaarders, landmeters-experten, tandartsen of kinesitherapeuten). In de meeste beroepen is samenwerking tussen vrije beroepers onder de vorm van een integrale associatie verboden. In enkele beroepen bestaat er een opening. Dit geldt vooral in de bouwtechnische sector, waar architecten samen met 'verenigbare beroepen' (en onder bepaalde voorwaarden) een multidisciplinaire architectenassociatie of -vennootschap kunnen stichten.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Een beleidskader dat samenwerking en associatievorming bij vrije beroepen kan aanmoedigen en ondersteunen, zonder dat dit moet leiden tot de 'socialisering' van het vrije beroep (zoals in medische huizen). Samenwerking in het vrije beroep dient zich binnen een open en toegankelijk kader te kunnen ontwikkelen.
2. Een versoepeling van de verplichte melding van en controle op de vormgeving van de samenwerking vooraf door de orde of het instituut. De voorafgaandelijke controle heeft als doel na te gaan of een aantal specifieke clausules en verplichte vermeldingen zijn opgenomen, maar mag geen belemmering zijn in de stap naar samenwerking.
3. De uitwerking van een aangepast financieel instrument (bv. in de schoot van het Participatiefonds) om de extra kost van de intrede in of de opstart van een samenwerkingsverband te ondersteunen, bv. een uitbreiding van, of gekoppelde voorwaarden aan het Impulsfonds kunnen startende zelfstandige zorgverstrekkers stimuleren en ondersteunen in hun plannen.

IX. Innovatie in het vrije beroep

In alle sectoren van de vrije beroepen is zowel 'innovatie' als 'digitalisering' gaande. Bij landmeters-experten wordt het gebruik van drones een quasi evidentie, in de juridische wereld duiken heel wat nieuwe technieken op (de zogenaamde 'Legal Technology'), bij accountants wordt unified by invoicing binnengebracht. De gezondheidszorg kent een gestage groei naar meer e-health, m-health en zelfs 'wearables'.

Uiteraard zijn innovatie en digitalisering belangrijk. Op dit moment stelt de Federatie Vrije Beroepen echter vast dat de snelheid waaraan zij optreden, vaak ten koste gaat van het eindresultaat. Verschillende overheden laten digitale tools ontwikkelen, processen automatiseren/digitaliseren, ... en op zich is dat lovenswaardig en aan te moedigen. Daardoor worden echter steeds meer verschillende databanken gecreëerd die niet of onvoldoende met elkaar communiceren. Bovendien wordt het beoogde eindresultaat soms uit het oog verloren tijdens de ontwikkelingsfase. Het principe van 'eerst het waarom, dan het wat en hoe, en dan pas kijken naar de middelen die kunnen of moeten worden ingezet' is een fantastische theorie die echter maar zelden goed in praktijk wordt gebracht.

Naast een wildgroei van platformen die onvoldoende met elkaar zijn verbonden, stelt de Federatie Vrije Beroepen een bijkomend probleem vast, namelijk het gebrek aan digitale geletterdheid. Vrije beroepers zijn dienstverleners aan cliënten/patiënten. Het is belangrijk hen op een optimale manier te informeren over waarom iets gebeurt, en hoe ze zelf kunnen meestappen in het proces. De vrije beroepers, noch hun medewerkers, hun cliënten en patiënten zijn steeds voldoende vertrouwd met de nieuwste evoluties. Er is een tekort aan goede opleiding/bijscholing, laat staan kwaliteitscontrole en -labeling.

Vanuit de Federatie Vrije Beroepen en haar partners worden reeds acties uitgewerkt in kader van het actieplan 'De Transitie naar een digitale samenleving' (SERV) waar vrije beroepen hun schouders onder kunnen zetten. Daarnaast staat de Federatie Vrije Beroepen klaar om samen met de beroepsfederaties de overheid te informeren en actief te participeren bij de uitrol van mogelijke innovatieve initiatieven, om te zorgen dat de implementatie goed verloopt en haar einddoel niet voorbij schiet.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Dat bij de uitrol van nieuwe platformen, structuren of processen het principe van 'Design Thinking' onmiddellijk wordt toegepast. Er wordt nagedacht wat nodig is, de nodige stakeholders worden aan tafel gezet, en er wordt voldoende tijd voorzien voor testing. Een wildgroei van platformen die onvoldoende met elkaar zijn verbonden dient evenwel te worden vermeden.
2. Dat bij omschakeling naar nieuwe platformen, processen, ... voldoende overgangstijd wordt voorzien. Digitalisering kost geld, en zal pas na verloop van tijd mogelijks kostenbesparend zijn. Bovendien gaat het hierbij niet alleen over de kosten voor de infrastructuur, maar ook over de kosten voor opleiding en de tijd nodig voor het gebruik in de praktijk. Waar nodig moet in financiële aanmoediging worden voorzien door de overheid om over te gaan naar de (verplichte) digitalisering – bv. voor een kwaliteitsbevorderend gebruik door een vrije beroeper of diens medewerkers.
3. Dat rekening wordt gehouden met waar vrije beroepers staan in de loopbaan. Wie aan het einde van de loopbaan staat, kan niet worden verplicht om in te stappen in het digitaliseringsproces. Sancties zijn daarom niet aan de orde, maar aanmoediging kan uiteraard wel zinvol zijn.
4. Een performant back-up systeem dat kan worden gebruikt wanneer het nieuwe systeem tijdelijk of permanent problemen vertoont.
5. Dat in domeinen waar al erg veel digitale systemen worden gebruikt, wordt bekeken of die voldoende op elkaar zijn afgestemd. Wanneer dit niet het geval blijkt te zijn, dient de overheid samen met de stakeholders uit de praktijk een kader uit te werken om dit te verbeteren – bv. een set van criteria waaraan bepaalde systemen zouden moeten voldoen.

X. De vrije beroeper en Europa

Terwijl in België verschillende wettelijke definities circuleren over het vrije beroep, is er geen definitie van het vrije beroep op het Europese niveau. Tot op vandaag catalogueert Europa de vrije beroepen onder 'professional services' met verwijzingen naar verschillende sectoren. Nochtans is er voor de vrije beroepen ook in bepaalde Europese regelgeving in een aparte benadering voorzien en is een copy paste van de maatregelen voor 'professional services' bijgevolg niet aangewezen.

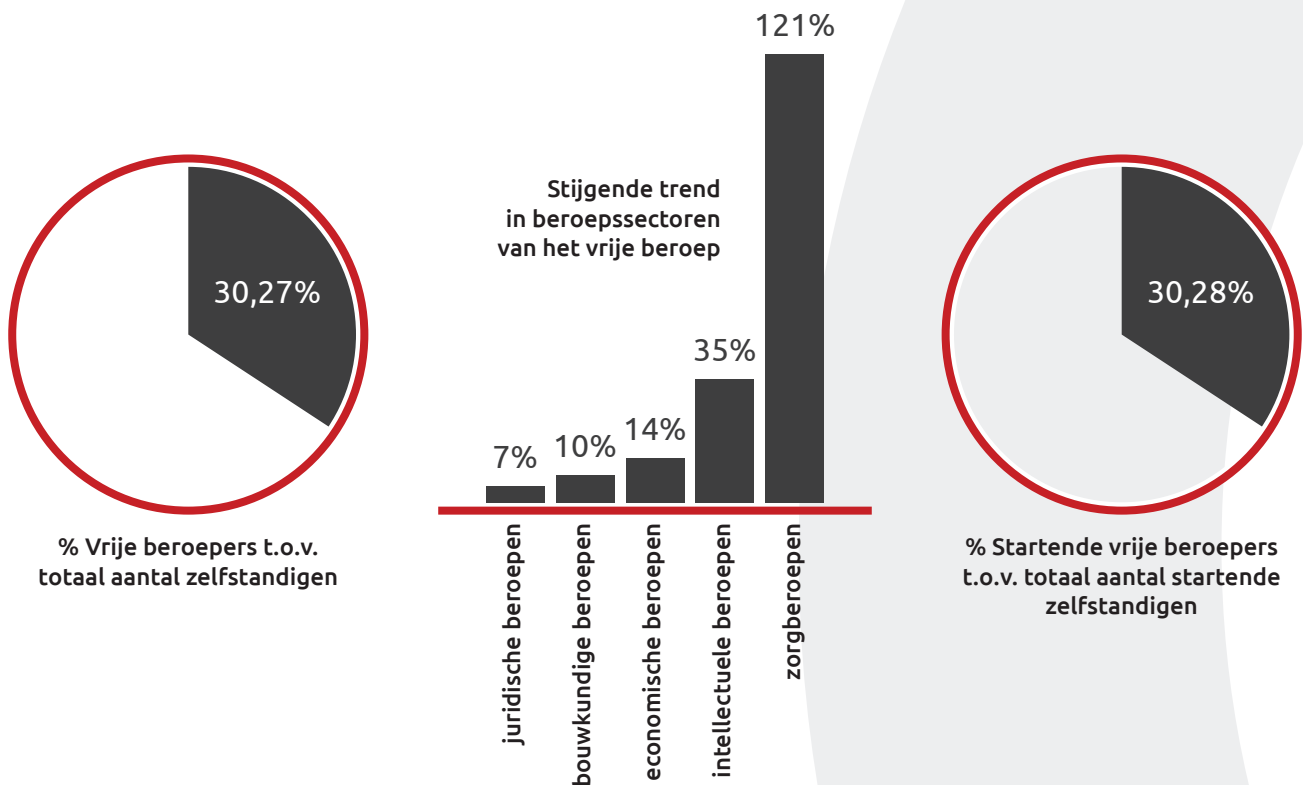
Daarom is het van belang om op Europees niveau een kaderdefinitie op te stellen van wat onder vrije beroepen wordt begrepen. Op die manier kunnen de vrije beroepen worden afgebakend en erkend, op het overkoepelend Europees niveau en over de landsgrenzen heen. Door een dergelijke kaderdefinitie op te stellen, zal het voor de Europese overheden duidelijk worden welke reglementering al dan niet van toepassing kan zijn voor vrije beroepen en waar afwijkende regels of uitzonderingen wenselijk zijn. Met een Europese kaderdefinitie kan worden vermeden dat de vrije beroepen ongenueanceerd onder de Europese definitie van "gereguleerde beroepen" vallen, zoals vandaag het geval is.

De Federatie Vrije Beroepen vraagt:

1. Een uniforme Europese kaderdefinitie van 'het vrije beroep' op te stellen en te implementeren. Het zal een uitdaging zijn deze definitie enerzijds voldoende precies en anderzijds toch voldoende ruim te formuleren, zodat alle vrije beroepen eronder sorteren.
2. Dat bij de ontwikkeling van nieuwe Europese regelgeving en ook bij de omzetting naar Belgisch recht van Europese regelgeving (bv. m.b.t. de proportionaliteitstoets, cf. supra) voor de vrije beroepen een aparte benadering wordt gevolgd, aangezien een copy paste van de maatregelen voor 'professional services' niet aangewezen is.

Het vrije beroep in cijfers

- Eind 2017 waren er in België **329.264 zelfstandige beoefenaars van een vrij beroep** actief, op een totaal van 1.087.763 zelfstandigen.
- De laatste 5 jaar was er een **stijgende trend** zichtbaar in de beroepssectoren van het vrije beroep. De sterkste groei is te zien bij de zorgberoepen (121%) en de intellectuele beroepen (35%). Daarna volgen de economische beroepen met 14%, de bouwkundige beroepen met 10% en de juridische beroepen met een stijging van 7%.
- Er starten veel mensen in de sector van het vrije beroep, namelijk 34.696 personen. Dit maakt **30,28% van het totaal aantal starters** uit. Zo is het meteen ook de sector met het grootste aantal starters in 2017.
- De vrije beroeper wordt meer en meer een werkgever, in 2017 stelde de sector 297.081 mensen tewerk. Er zijn **43.217 vrije beroepers werkgever**.

De Federatie Vrije Beroepen

De Federatie Vrije Beroepen, aangesloten bij UNIZO, is dé representatieve interprofessionele organisatie voor het vrije beroep. Wij bundelen de krachten van 27 representatieve beroepsorganisaties en duizenden individuele leden. Wij pleiten en strijden op alle niveaus voor de erkenning, waardering en belangen van vrije beroepsbeoefenaars.

De volgende organisaties zijn aangesloten bij de Federatie Vrije Beroepen:

AiNB (Associatie van Interieurarchitecten van België)

APB (Algemene Pharmaceutische Bond)

Axxon, Kwaliteit in kinesitherapie

BIBF (Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten)

BKVT (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken)

BVP-ABP (Belgische Vereniging der Podologen)

BVTL (Belgische Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten)

CIB (Confederatie van Immobiliënberoepen Vlaanderen),

EV (Ergotherapie Vlaanderen)

GEBCAI (Belgische vereniging van experts schade-regelaars voor brand, ongevallen en allerlei risico's)

IAB (Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten)

IBR (Instituut van de Bedrijfsrevisoren)

KCLE (Koninklijke Confederatie der Landmeters-Experten)

KFBN (Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat)

NAV (Vlaamse Architectenorganisatie)

NKGB (Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders)

NVKVV (Beroepsorganisatie voor verpleegkundigen)

OVB (Orde van Vlaamse Balies)

VAS (Vlaams Artsensyndicaat)

VBOV (Vlaamse Beroepsorganisatie van Vroedvrouwen)

VBVD (Vlaamse Beroepsvereniging van Voedingsdeskundigen en Diëtisten)

VBZV (Vlaamse Beroepsvereniging voor Zelfstandige Verpleegkundigen)

VDV (Vlaamse Dierenartsenvereniging)

VVKP (Vlaamse Vereniging van Klinisch Psychologen)

VVL (Vlaamse Vereniging voor Logopedisten)

VVS (Vlaamse Vereniging voor Seksuologie)

VVT (Verbond der Vlaamse Tandartsen)

“De vrije
beroepen,
het best bewaarde
economisch geheim
van België...”